

Rekordår på Revtangen i 2008

Tekst: Alf Tore Mjøs, Olav Runde og Morten Stokke

Foto: Alf Tore Mjøs



145

Stavanger Museum har en feltstasjon på Reve i Klepp kommune, Revtangen Ornitologiske Stasjon. Driften av stasjonen hører inn under de daglige gjøremål ved Zoologisk avdeling, de dagene værforholdene tillater det og andre presserende gjøremål ikke står i veien. Hovedfokus på stasjonen er fangst og ringmerking av fugler, hovedsakelig trekkende vadefugler og spurvefugler. I 2008 ble det satset litt ekstra på driften av stasjonen, for å se om litt nyttenking kunne gi nye og spennende resultater. Satsningen i 2008 var et ledd i arbeidet med å utarbeide en strategisk plan for driften av stasjonen.

Revtangen Ornitologiske Stasjon - litt historikk

Norges første ornitologiske stasjon ble innviet på Revtangen 14. november 1937. I løpet av de 70 år som er gått siden den gang, har driften av stasjonen endret seg mye. Fokuset har skiftet fra vadefugler til spurvefugler, i tråd med at vegetasjonen har kommet opp og fuglelivet endret seg i takt med den. I våre dager foregår det meste i stasjonsshagen som ligger en drøy kilometer nordøst for Revet, men slik har det ikke alltid vært.

Den første stasjonsbygningen lå like på innsiden av sanddynene, innenfor det som i dag er landskapsvernområde med plante- og fuglelivsfredning. Det var en liten hytte på 35 kvm, men det ble snart bygd på en ekstra fløy og et uthus. Etter krigen etablerte forsvaret et skytefelt på Revtangen, noe som medførte at stasjonen måtte flyttes dit den ligger i dag. Flyttingen skjedde i 1954, og ble året etter utvidet med et nybygg på 55 kvm. Denne bygningen er senere blitt påbygd med bad og en bod, og er i dag hovedbygningen på stasjonen. Da Stavanger Museum overtok den nye tomten midt på 50-tallet, var hele området åpent. Trær ble plantet, og etter hvert som skogen vokste og nye fangstredskaper som mistnett ble tatt i bruk, økte også antallet av spurvefugler som ble fanget.

Dagens situasjon

Revtangen OS er i dag en av landets fem største og viktigste trekkfuglstasjoner, og den stasjonen med desidert lengst historie. Revtangen OS er den eneste stasjonen på Vestlandet med god dekning i trekktidene, og stasjonen er derfor et viktig ledd i ringmerkingsvirksomheten i Norge.

Ringmerking frembringer kunnskap om hvor de ulike fuglebestandene har

sine trekkveier og vinterområder. Når fuglene merkes, kan de fleste artene aldersbestemmes. Andelen ungfugler i bestanden forteller oss hvor god hekkesesongen har vært. Når fuglene blir gjenfunnet, får vi informasjon om alder og dødsårsaker. Dataene som samles inn gjennom ringmerkingsarbeidet gir på den måten en slags tilstandsrapport om hvordan det står til i de ulike bestandene, informasjon som er helt nødvendig for å forvalte fuglebestandene våre på en god måte.

Mesteparten av virksomheten dreier seg om merking av trekkende spurvefugler i fangsthagen på stasjonen med adresse Nordsjøvegen 653. I tillegg har Revtangen OS tillatelse til å drive fangst på rastende fugler nede på rullesteinsrevet på selve Revtangen, innenfor det som er en del av Jærstrendene Landskapsvernområde med tilhørende fuglelivsfredning og plantelivsfredning. Denne virksomheten retter seg spesielt mot rastende vadefugler, som fanges i spesiallagede ruser som plasseres ut i tangvollen. Revtangen er trolig den beste lokaliteten i landet for denne type fangst, og ringmerking av arktiske vadefugler bør i våre dager ha høy prioritet. Denne artsgruppen er spådd å bli sterkt påvirket av klimaendringer, og vi ønsker derfor å prioritere vaderfangsten høyt i tiden fremover. Til denne virksomheten fikk Stavanger Museum satt opp en liten Lecahytte nede på Revtangen i 1959, som nå etter 60 år har fått nye vinduer og ny dør. Vi håper på et godt samarbeid både med grunneiere og forvaltningsapparatet i tiden fremover, slik at både Revtangen og de andre rasteplassene langs Jærstrendene blir sikret for ettertiden.

Ringmerkingsaktiviteten på Revtangen Ornitologiske Stasjon har vært variabel opp gjennom årene av forskjellige årsaker, men et hovedproblem har vært bemannings- og utstyrssituasjonen. På 2000-tallet har virksomheten tatt seg opp, etter at det ble foretatt en kraftig oppgradering på utstyrsfronten. To lange rekker med heisenett ble etablert, noe som utvilsomt har bidratt til at resultatene har bedret seg betraktelig. Vegetasjonen har også skutt fart, og etter at en skikkelig leplanting mot veien nå er på plass, har det vært enklere å få andre trær og vekster til å vokse på tomten. Det er viktig å ha et bra innslag av løvtrær og bærbusker, dette for at hagen skal bli en attraktiv rasteplass for en lang rekke arter.

I hagen har vi flere høytalere spredd rundt på tomten. Disse brukes kun i



Sandløperen (*Calidris alba*) er en av de vadefuglene som hekker lengst mot nord. Både voksne og unge sandløpere merkes hvert år på Revtangen. Gjennom ringmerkingsarbeidet kan vi bidra til å belyse hvordan klimaendringene vil påvirke bestanden. *Sanderling*.

Fangst av vadefugler på Revtangen foregår med ruser av denne typen. På en god dag kan man med 8 ruser merke mellom to og tre hundre fugl på denne måten. *Wader traps at Revtangen*.



Sesongen 2008

Vi var rimelig heldige med vær-situasjonen i 2008, selv om fangsten i den viktigste perioden oktober-november ble hemmet av dårlig vær. Antall dager med hel eller delvis bemanning er oppsummert i fig. 1. Hele 12851 fugler ble ringmerket i løpet av året, en soleklar rekord med ca. 40% økning i forhold til den tidligere rekorden på drøye 8000 fugl. Det er viktig å påpeke at virksomheten også i 2008 var hemmet av for lite personell. Dersom flere frivillige hadde deltatt kunne vi for eksempel hatt bemanning langt flere dager nede på selve Revtangen der den viktige vaderfangsten foregår.

De første trekkende spurvefuglene dukker opp i hagen i begynnelsen av mars, den første lille bølgen består oftest av voksne hanner av svarttrost som kommer trekkende inn fra havet. I slutten av måneden øker artsdiversiteten noe, og jernspurv, rødstrupe, måltrost og bokfink begynner å dukke opp. Med litt flaks kan man oppleve at rugder ankommer i bra antall, ofte rett inn fra havet. Da er hagen vår et takknemlig skjulested hvor de kan raste for å komme til hektene. Selv om nettene våre egentlig ikke er beregnet for så store fugler,

blir det gjerne fanget et fåtall. I 2008 ble hele 9 rugder merket i løpet av mars, noe som bidro sterkt til en rekordhøy årstotal på 16 merkede individer. Ellers var fangsten i mars dominert av svarttrost (47) og fuglekonge (28).

April var preget av mye tørt, kjølig vær. Selv om det var mye fralandsvind og jevnt over rolige værforhold, var været trolig for fint til å få konsentrert noe fugl på ytre deler

av Jæren. Under slike forhold passerer gjerne fuglene uhindret over, og fortsetter mot innlandet. Verdt å bemerke var et par dager der det åpenbart var et nedfall av fugler seint om ettermiddagen og kvelden, særlig rødstruper. 21. april ble det f.eks. fanget 27 ind. mellom kl 19 og 22. Totalt ble det fanget 149 rødstruper i løpet av april, et godt resultat for denne arten som bekrefter at rødstrupen raster mer tallrikt på Jæren om våren enn om høsten. På månedens siste dag kom den første markerte bølgen av Afrika-trekkere, og 94 fugler av 20 ulike arter ble merket. 60 av disse var løvsangere, men fangsten inneholdt også andre Afrika-trekkere som rødstjert, munk, tornsanger, møller og svart/hvit fluesnapper. Blant mer uvanlige gjester i nettmaskene i april kan nevnes kjernebiter og ringtrost.

Mai fortsatte med mye kjølig vær, og dagsfangstene var jevnt over lave. Men det begynte meget bra: på månedens første dag konsentrerte østavinden mye fugl i skogene på Reve. I løpet av dagen ble det merket hele 186 fugl, hvorav 135 var løvsangere. Fangsten inneholdt også uvanlige arter som vende Hals,

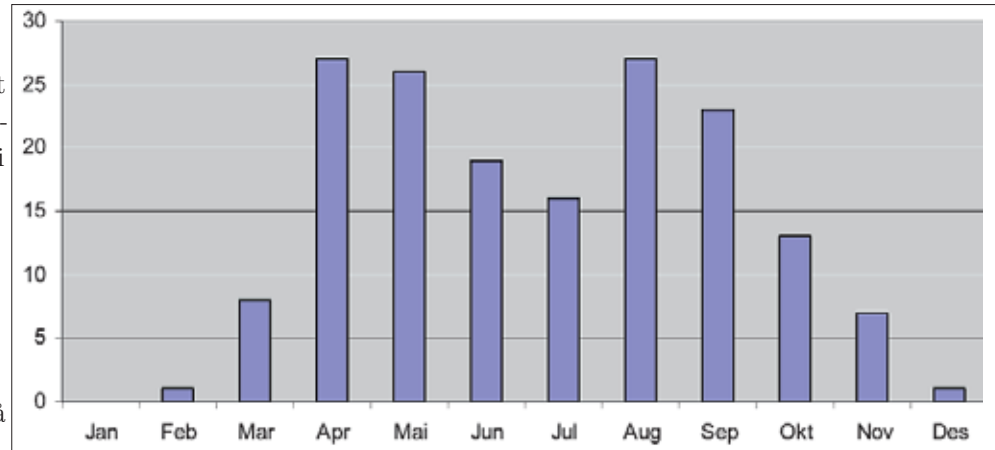


Fig. 1. Antall bemanningsdager på Revtangen OS i løpet av sesongen 2008. Tabellen inkluderer alle dager det ble drevet noen form for fangst, også et fåtall dager der det kun var en begrenset fangstinnsett om ettermiddag/kveld. *Number of days with any trapping effort at Revtangen Bird Observatory in 2008.*

ringtrost og gjøk. De siste dagene av måneden bød på varme og sørøstlige vinder, som førte med seg en del typiske seintrekkere som gråfluesnapper, gulsanger og myrsanger. Hele fire individer av sistnevnte art ble merket i månedsskiftet mai-juni, en sterk forekomst av denne uvanlige arten. Ellers dominerte som vanlig løvsangeren merketallene i mai, med 216 merket.

I juni og juli går vi inn i det som vanligvis er en rolig periode, før høsttrekket

150 Kjernebiteren (*Coccothraustes coccothraustes*) kan knekke morellsteiner med nebbet, så man gjør klokt i å holde fingrene unna. Det grå feltet på armsvingfjærene midt på vingen viser at dette er en hunn, hannen har svarte fjær her. *Female hawfinch, April 2008.*



for alvor begynner i august. Men trenger dette egentlig å være en stille tid på Revtingen? Et av de mer vellykkede eksperimentene i 2008 var å opprettholde fangsten gjennom sommeren, noe som resulterte i relativt sett svært høye årstotaler av lokale arter som gråspurv, pilfink, bokfink og grønnfink. Disse lokkes til stasjonshagen av en foringsplass hvor solsikkefrø og havre er tilgjengelig stort sett hele tiden. 660 merkede fugler i juni var nesten 100 mer enn totalen for mai måned, dette økte til 1065 fugl i juli. Lokalproduserte ungfugler av stær, gråspurv, pilfink, grønnfink og bokfink var dominerende i fangsten hele perioden. Overraskende fangster ble gjort også i juni, med en hunn av sørlig gulerle 18. juni og en bøksanger 25. juni.

En fordel med ringmerking i sommermånedene er at det øker datakvaliteten. De fleste fuglene som fanges og merkes er nylig utfløyne fra reiret og fremdeles i sin juvenile (ungfugl)drakt. Da kan vi registrere en eksakt alder og i tillegg kan vi slå fast at de tilhører den lokale bestanden. Det gir oss mulighet til å samle data om hekkesuksess og levealder i de lokale bestandene, data som er helt avgjørende hvis vi ønsker å forstå hvilke prosesser som styrer bestandutviklingen lokalt.



Vendehalsen (*Jynx torquilla*) er kanskje den underligste fuglen man kan stifte bekjentskap med på Revtangen. Den tilhører spettefuglene, men ligner ikke mye på de andre spetteene vi har i Norge. Wryneck, a strange bird. Revtangen OS, 1. mai 2008.

151

I løpet av juni og juli ble det også satset på merking i en sandsvalekoloni på Horpestad og på merking av vadefuglunger i Reveområdet. Begge disse aktivitetene er eksempler på de mulighetene som ligger i en økt satsing mot lokale bestander. Resultatet ble 101 sandsvale- og 37 vadefuglunger.

Forsommeren var svært tørr, noe som utvilsomt påvirket produksjonen av særlig vipeunger negativt. 4 unger av svarthalespove ble merket, i tillegg 10 unger av storspove.



Leucistisk (feilpigmentert) brunsisik (*Carduelis cabaret*),
17. mai 2008. Lesser redpoll.



Hunn av sørlig gulerle (*Motacilla flava flava*), en rødlisteart med noen ytterst få hekkepar langs kysten i Rogaland og Vest-Agder. *Female yellow wagtail of the nominate subspecies, a redlist species.*



Ung grønnefink (*Carduelis chloris*). Den strekede ungfugldrakten forsvinner etter noen uker, og blir erstattet av grønne fjær, først i øvre del av brystet. *Young greenfinch, starting its first body moult.*

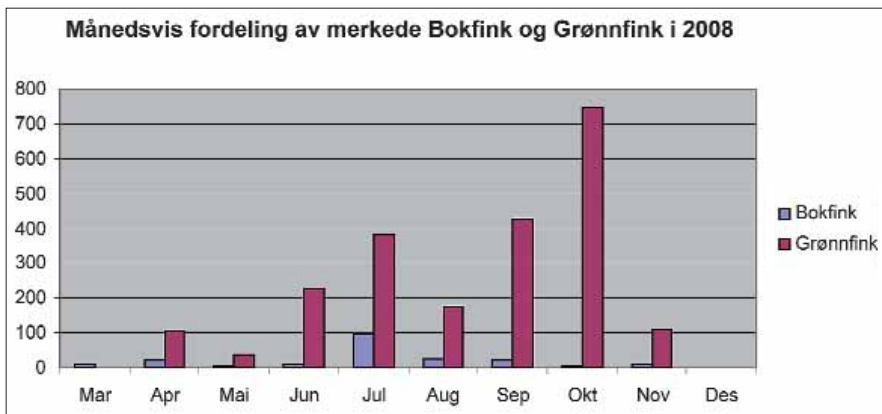


Fig. 2. Fangsttall for bokfink (*Fringilla coelebs*) og grønnefink (*Carduelis chloris*) i 2008. For bokfink er det en klar topp i juli, som skyldes ungfugler som oppsøkte en foringsplass med havre lagt ut på bakken. Grønnfinken viser to topper, den første midtsommers er vesentlig lokale ungfugler som oppsøker foringsplassen i hagen, den andre viser når trekket begynner i september-oktober og fugler fra andre områder ankommer i mengder. *Number of Chaffinch and Greenfinch trapped and ringed at Revtangen during 2008.*

Fig. 3. Etablering av en foringsplass kombinert med fangst gjennom sommeren har bortimot 10-doblet fangsten av gråspurv og pilfink. Gråspurven hekker tidlig og har en spredningsfase allerede i juni og tidlig i juli, som vi ikke får med oss hvis vi tar "sommerferie" på stasjonen. *Establishing a feeding station and trapping through the summer has enabled us to trap 10 times more House Sparrows and Tree Sparrows.*



Voksen tundrasnipe (*Calidris ferruginea*), fanget for ringmerking på Revtangens i juli 2008. Både denne arten og den større polarsnipen er vakkert mursteinsrøde i sommerdrakt. Arten hekker på den russiske tundraen og passerer norskekysten i beskjedne antall under trekket. *Adult curlew sandpiper at Revtangens, July 2008.*

De første arktiske vaderne begynner høsttrekket allerede i første halvdel av juli, og antall rastende fugler på Revtangens begynner å ta seg opp. Østlige vinder er en fordel for å konsentrere fuglene i våre områder, gjerne kombinert med nedbør som får fuglen til å avbryte trekket og gå ned for å raste. De voksne fuglene trekker først, ungfugler dominerer ikke før i midten av august. Juli 2008 var relativt begivenhetsrik på Revtangens. Det første fangstforsøket ble gjort så tidlig som 12. juli. Dette måtte imidlertid avbrytes, fordi vi ville unngå å skremme bort en BERINGSNIPE (*Calidris mauri*) som ble oppdaget blant de rastende myrsnipene. Funnet var det første i Norge av denne arten, som har sine hekkeplasser i Alaska. Den holdt seg i to dager, til glede for mange tilreisende fuglekikkere fra hele landet. Moroa var ikke slutt med det. Allerede 20. juli var det igjen duket for en godbit, denne gangen i form av en voksen ROSENTERNE (*Sterna dougallii*) som rastet sammen med makrellterner og splitterner. Funnet var det femte i Norge. Rosenterna hekker nærmest oss i England. 80 vadere ble merket på revet i løpet av juli, som en forsiktig start på vadersesongen. I månedsskiftet juli-august ble det gjort fem nattlige fangstforsøk etter hav- og stormsvaler på Revtangens, ved hjelp av playback og et system av mistnett. Totalt ble det merket 35 havsvaler og kontrollert tre med fremmede ringer. På den beste natten ble 15 fugler fanget, så her ligger det også et uutnyttet potensial for fangst og merking av disse karismatiske små sjøfuglene. En CD-spiller med strandsnipelyd gav 9 strandsnipere som bifangst, en art som sjelden fanges i rusene.



August 2008 ble en travel måned, med mye bra vær og mange morgener med østlig vind og fine forhold. Bemanningen var god. En typisk dag på seinsommeren starter to timer før det lysner. Da startes lydanleggene, noe som kan gi svært god uttelling dersom mange fugler har vært på farten den siste natten. I august er det insektspisende sangere på vei til Afrika som dominerer trekket. Disse trekker stort sett om natten, og lokkes effektivt med lyd i grålysningen. Vanligvis spilles sangen til hagesanger, rørsanger og gresshoppe-sanger. Sistnevnte er en relativt uvanlig art som Revtangens OS har satset spesielt på.

I løpet av måneden ble det merket 2740 fugl. Vi var spesielt godt fornøyd med gode resultater for "satsningartene" hagesanger (573), rørsanger (150) og

Norges første Beringsnipe (*Calidris mauri*) på Revtangens 13. juli 2008. Fuglen ble oppdaget i forbindelse med vadermerkingen i regi av Revtangens Ornitologiske Stasjon. De to fuglene til høyre er myrsnipen. *The first western sandpiper for Norway, at Revtangens on July 13th 2008.* Foto: Jan Kåre Ness.

156 Vaderne finner føde i råtnende tang og tare. Enorme mengder med tarefluelarver blir satt til livs, og gir fuglene nødvendig energi til å klare neste trekketappe. Fjæreplytten (*Calidris maritima*) er sjelden særlig tallrik på Revtangen. *Purple sandpiper.*



Ung steinvender (*Arenaria interpres*) hviler på en stein på Revtangen. *Young turnstone.*





Fig. 4. Hagesanger *Sylvia borin* og munk *Sylvia atricapilla* i 2008. Hagesangeren trekker tidligere enn munken, og har en klar trekktopp allerede i august. Garden Warbler and Blackcap in 2008.

gresshoppesanger (34). Om morgenen 17. august kom det ned så store mengder sangere at selv tre mann hadde problemer med å håndtere fangsten. Heldigvis fikk vi hjelp fra andre ornitologer som var i området og situasjonen kom raskt under kontroll. 184 hagesanger, 46 rørsanger og 7 gresshoppesanger ble merket denne formiddagen. Blant mer uvanlige gjester i fangstloggen for august kan nevnes nattergal og rosenfink (2).

I løpet av august var det tidvis bra med vadere som rastet på revet, særlig i slutten av måneden. Vi prøvde vaderrusene ved fem anledninger, som regel kun noen timer om ettermiddag/kveld. Vi fikk brukbar uttelling, bl.a. i form av 106 polarsnipe, 28 sandløper og 321 myrsnipe. Nattdag fangst av vadefugler med mistnett ble utprøvd for første gang, og gav spennende resultater i form av 25 enkeltbekkasin, 6 brushane, 3 grønnstilk og en gluttsnipe. Dette er arter vi sjelden klarer å fange. Eksperimentet var så vellykket at vi på sikt bør jobbe for å få en fangstillatelse ved en grunn ferskvannsdam ett eller annet sted i nærområdet. August passerte heller ikke uten at en stor sjeldenhet ble registrert innenfor stasjonsområdet, da en sibirlo (*Pluvialis fulva*) rastet på Revtangen 2.8.



Bøksanger (*Phylloscopus sibilatrix*), Revtangen OS 23. august 2008. Arten er relativt sjelden på Jæren, men 1-2 merkes vanligvis hvert år på stasjonen. *Wood warbler, quite rare at Revtangen.*



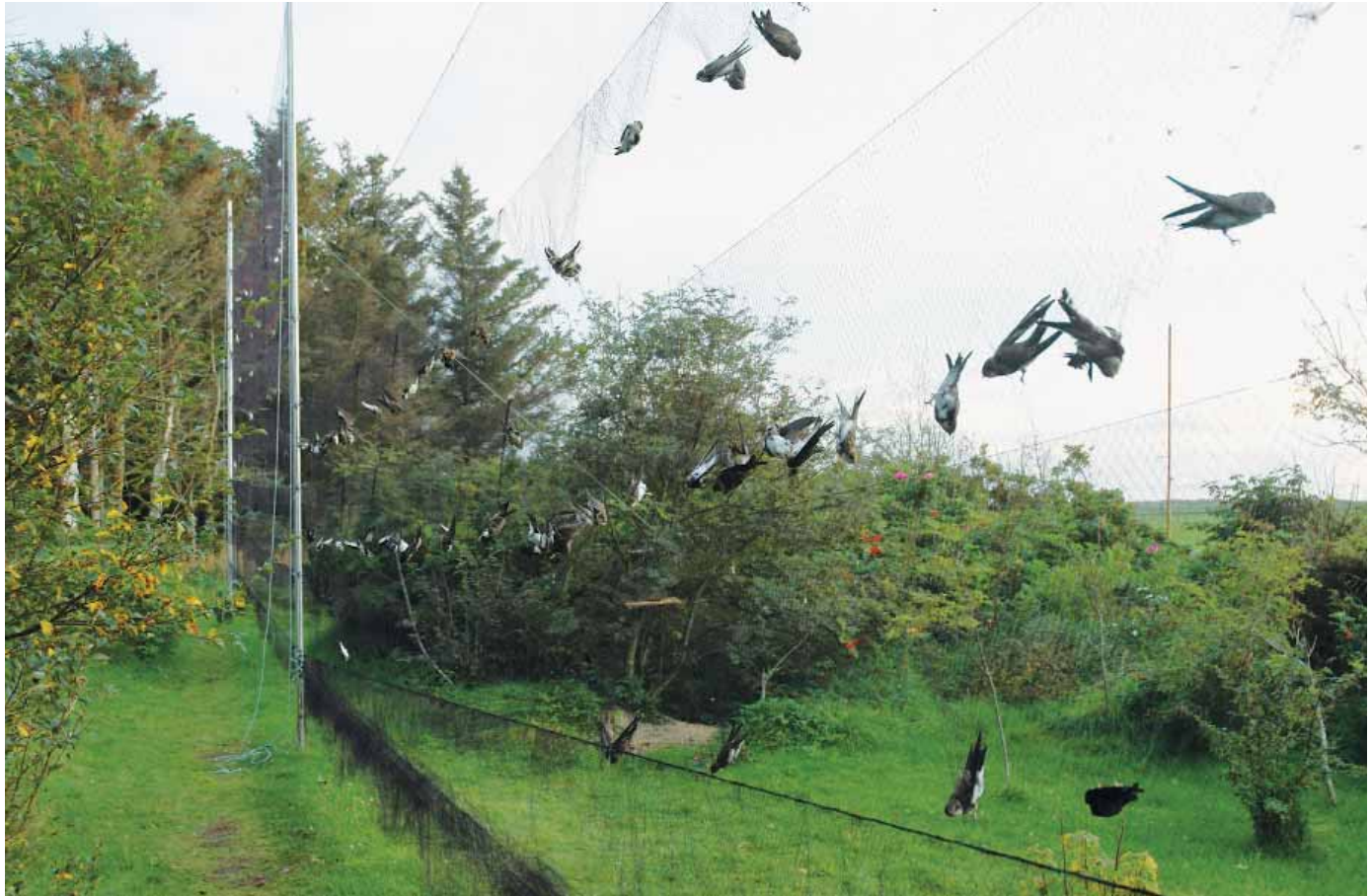
Gresshoppesanger (*Locustella naevia*). 44 fikk ring på
Revtangen OS i 2008. Grasshopper warbler.

160 Ung nattergal (*Luscinia luscinia*), Revtangen OS 12. august 2008. *Young thrush nightingale.*



Ung rosenfink (*Carpodacus erythrinus*), Revtangen OS 16. august 2008. Den kjennes bl.a. på et svært butt og kraftig nebb. *First-year common rosefinch.*





September fortsatte som august sluttet, med mye bra vær: Etter en treg start kom en eksepsjonelt bra periode fra 6. til 9., med 200-400 fugl merket daglig. En ny oppdagelse av året var at sandsvalene responderte usedvanlig bra på avspilling av lyd, særlig i kveldingen. På enkelte dager i august-september kan det være mange hundre sandsvaler som søker næring over åkrene og sanddy-nene. Hele 784 ble merket i løpet av sesongen, hvorav 622 i begynnelsen av september. 572 vadere ble merket i løpet av måneden, flest myrsnipe (465). Blant de mer overraskende fangstene i september var åkerrikse (20.9.) jordu-
gle (25.9.) og duetrost (24.9.). 3678 fugl ble merket i løpet av september, som dermed ble den beste måneden i 2008.

7. september ble det merket 436 fugl, hvorav 261 sand-
svaler (*Riparia riparia*). *Huge catch of sand martins on
September 7th.*

Tradisjonelt er oktober den beste måneden på Revtangen, men nå fikk vi unn-

162 Sibirpiplerke (*Anthus hodgsoni*), Revtangen OS 15. oktober 2008. Den skiller seg fra sin nære slektning trepiplerka på mer oliventonet overside og vinger, en tydeligere svart-hvit flekk bak øyet og en mer markert øyenbrynstripe som er gul foran og hvit bak øyet. *Olive-backed Pipit*.



gjelde for det gode været i august og september. Været var jevnt over dårlig, og stasjonen var bemannet kun 13 dager. Ingen av trosteartene nådde tresifrede antall, og det var heller ingen av de andre typiske seinhøstartene som opptrådte spesielt tallrikt. Månedstotalen endte på drøyt 2700 fugl, sammenlignet med over 4000 i oktober 2007. En gulbrynsanger (*Phylloscopus inornatus*) ble merket 7. oktober, den eneste på stasjonen i 2008. Arten er en regelmessig streifgjest fra den russiske taigaen. En dvergfluesnapper (*Ficedula*

parva) ble fanget 1. oktober. Også denne arten tilhører de mer sjeldne gjestene østfra som år om annet besøker oss i trekktiden. Høstens største sjeldenhet var en sibirpiplerke (*Anthus hodgsoni*), som ble fanget og merket 15. oktober. Sibirpiplerka er trepiplerkas nærmeste slektning, men har storparten av sin utbredelse i den asiatiske delen av Russland. Det normale vinterområdet strekker seg fra India og østover, så at denne hadde feilnavigert kan man trygt si. Det er tredje gang stasjonen får fint besøk av denne arten.

November 2008 går heller ikke inn i historien som en minneverdig måned, med bare 7 dekningsdager. Været var stort sett dårlig den første delen av måneden, som ellers kan være en meget god tid for fangst av arter som trek-

ker seint, eks. troster og gulspurv. Noen høydepunkter var det likevel. 4. november kunne vi fange 15 sidensvans som lot seg lokke ned i hagen av utlagte plommer. 29 grankorsnebb representerte slutten på en mindre invasjon. En flott båndkorsnebb i nettet den 4. og en dvergspurv den 5. var en fin avslutning på en eksepsjonell sesong på Revtangen OS.

Invasjonsarter i 2008

Blåmeisen opptrådte i brukbare mengder også i 2008, og 971 ble merket. Det spesielle denne høsten var den gode uttellingen vi fikk i form av kontroller av fremmede fugler. Hele 21 blåmeis med fremmede ringer ble kontrollert, hvorav litt over halvparten var fra Lista Fuglestasjon. 3 var merket som reirunger i Farsund og Lindesnes, spesielt interessant siden det forteller oss nøyaktig hvor de er født. Den av de merkede blåmeisene som hadde fløyet lengst, ble merket i Arendal 13. oktober og kontrollert på Revtangen 30. oktober. En god del stjertmeis var også på farten, og 72 ble merket i oktober. Denne summen hadde nok blitt vesentlig høyere dersom været hadde vært bedre denne måneden. I 2008 fikk vi også inn et spesielt interessant gjenfunn av en kjøttmeis som ble merket på Revtangen 15. oktober 2007. Den ble kontrollert på Dividalen Fuglestasjon i Målselv, Troms 18. oktober 2008. Distansen mellom Revtangen og Dividalen er 1307 km, dette er den lengste avstanden som beviselig er tilbakelagt av en norskmerket kjøttmeis!

I månedskiftet september-oktober gikk ryktene om en stor invasjon av perleugler østfra. Selv om det tærer på nattesøvnen, er det en begivenhet man ikke vil gå glipp av. Disse små uglene fra den nordlige barskogen kan vandre ut i store mengder når næringstilgangen svikter i hekkeområdene. De er utelukkende nattaktive, men lar seg effektivt lokke hvis man spiller perleuglesang fra en CD-plate. De første fem fuglene ble fanget og merket 24. september. Noen av dem slo seg til i plantingene på Jæren utover vinteren, 23. november ble det kontrollert en fugl som ble merket 1. oktober, og nye fugler ble merket så seint som 30. november. Hele 47 perleugler fikk ring i løpet av høsten, hvorav 27 i oktober og 15 i november. En av disse ble seinere funnet død i nærheten av Ljoshaug like sør for Reve, et annet gjenfunn fikk vi fra Sola utpå vårparten der en fot med ringen på ble funnet på Solakrossen.

Av andre typiske invasjonsarter kan vi trekke frem flaggspett (*Dendrocopos*



Morten Kersbergen plukker en grønnefink ut av nettet på Revtangen OS i september 2008. Etter å ha vært med oss som frivillig nærmest på heltid de siste 10 årene, valgte Morten å prioritere andre sysler etter 2008-sesongen. Vi retter herved en stor takk til Morten for den innsatsen han har lagt ned, at stasjonen i dag er velfungerende og godt utstyrt er i stor grad hans fortjeneste.



Et av høstens mange høydepunkter: En voksen hunn båndkorsnebb (*Loxia leucoptera*), Revtangen OS 4. november 2008. Det er første gang siden kjempeinvasjonen i 2002 at denne arten merkes ved stasjonen. Båndkorsnebben er spesialist på lerkongler, men kan også ta konglefrø fra gran.
Female two-barred crossbill.



Perleugle (*Aegolius funereus*) Revtangen OS 2. november 2008. *Tengmalm's owl.*



Hornugle (*Asio otus*) Revtangen OS 2. november 2008. *Long-eared owl.*

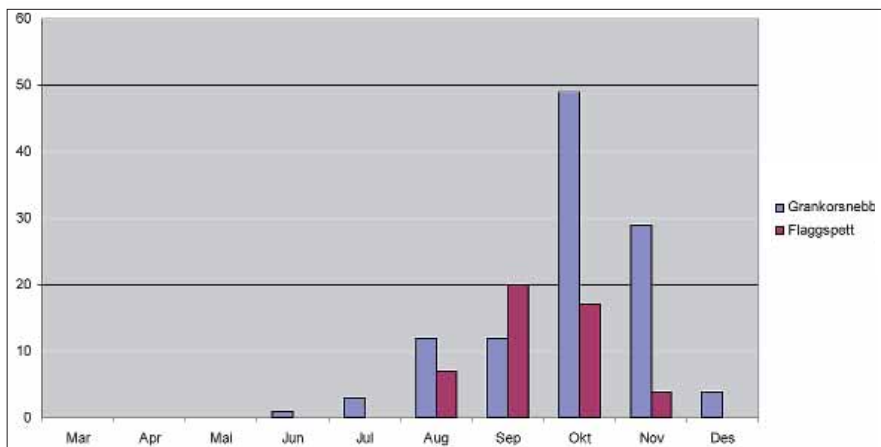


Fig. 5. Invasjonsarter. Fangsttall for grankorsnebb (*Loxia curvirostra*) og flaggspett (*Dendrocopos major*) på Revtangen i 2008. Det kan synes som om flaggspetten hadde en liten topp i september. Dekningen var imidlertid dobbelt så bra i september som i oktober, så fangsten pr. dag var bedre i oktober enn i september. *Irruptive species. Number of ringed common crossbill (blue bars) and great spotted woodpecker (purple bar) in 2008.*



Dvergspurv (*Emberiza pusilla*) er en sjelden art som kan dukke opp så seint som i november. Revtangen OS, 5. november 2008. *Little bunting*.

major) og grankorsnebb (*Loxia curvirostra*), selv om ingen av disse opptrådte i virkelig store mengder (tab. 4).

Den langsiktige målsettingen med Revtangen OS er at denne feltstasjonen skal bli et kompetansesenter for trekkfuglforskning og kartlegging av biologisk mangfold på Jæren. Stasjonen skal brukes til undervisning, både av skoleklasser og tilreisende ringmerkere. Med vår strategiske beliggenhet skal vi innhente viktige data både om fugleliv og andre organismegrupper i dette fantastiske området, som har helt unike forekomster av både fugl og annet mangfold.

Sesongen 2008 viser at Revtangen OS har et meget stort potensial for fangst og ringmerking av vadefugler og spurvefugler. Til tross for at det var relativt



Sidensvans (*Bombycilla garrulus*), voksen hann.
Revtangen OS, november 2008. *Adult male waxwing.*

dårlig dekning med vaderfangst nede på Revtingen, og oktober og november var preget av dårlig vær, endte årstotalen på imponerende 12851 nymarkeringer, og dessuten over 1000 kontroller av fugler som hadde ring i fra før. Utradisjonelle fangstmetoder ble utprøvd i liten skala i 2008, med til dels spennende resultater. Her ligger det store uutnyttede muligheter. Vår største utfordring er å bygge opp et miljø av frivillige som ønsker å delta i driften av stasjonen. Hvis vi lykkes med skape et større miljø rundt Revtingen OS, vil rekorden fra 2008 garantert stå for fall. En bevisst satsing på gode fasiliteter, gode resultater og spennende publikasjoner tror vi er veien å gå.

TABELL 1. RINGMERKINGSRESULTAT FOR REVTANGEN ORNITOLOGISKE STASJON I 2008. *RINGING TOTALS IN 2008.*

168

Art (Species)	Scientific name	Vår (<i>spring</i>)	Høst (<i>autumn</i>)	Total
Havsvale	<i>Hydrobates pelagicus</i>	0	35	35
Hønsenhauk	<i>Accipiter gentilis</i>	0	1	1
Spurvehauk	<i>Accipiter nisus</i>	1	20	21
Vannrikse	<i>Rallus aquaticus</i>	0	1	1
Åkerrikse	<i>Crex crex</i>	0	1	1
Tjeld	<i>Haematopus ostralegus</i>	9	4	13
Sandlo	<i>Charadrius hiaticula</i>	0	14	14
Heilo	<i>Pluvialis apricaria</i>	0	1	1
Tundralo	<i>Pluvialis squatarola</i>	0	2	2
Vipe	<i>Vanellus vanellus</i>	11	0	11
Polarsnipe	<i>Calidris canutus</i>	0	131	131
Sandløper	<i>Calidris alba</i>	0	38	38
Dvergsnipe	<i>Calidris minuta</i>	0	17	17
Tundrasnipe	<i>Calidris ferruginea</i>	0	18	18
Fjæreplytt	<i>Calidris maritima</i>	0	1	1
Myrsnipe	<i>Calidris alpina</i>	0	846	846
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	0	6	6
Kvartbekkasin	<i>Lymnocyptes minimus</i>	0	1	1
Enkeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>	0	25	25
Rugde	<i>Scolopax rusticola</i>	11	5	16
Svarthalespove	<i>Limosa limosa</i>	4	0	4
Lappspove	<i>Limosa lapponica</i>	0	40	40
Storspove	<i>Numenius arquata</i>	10	0	10
Rødstilk	<i>Tringa totanus</i>	1	25	26
Gluttsnipe	<i>Tringa nebularia</i>	0	1	1
Grønnstilk	<i>Tringa glareola</i>	0	3	3
Strandsnipe	<i>Actitis hypoleuca</i>	0	9	9
Steinvender	<i>Arenaria interpres</i>	0	45	45
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	7	3	10
Gjøk	<i>Cuculus canorus</i>	1	0	1
Hornugle	<i>Asio otus</i>	1	1	2
Jordugle	<i>Asio flammea</i>	0	1	1
Perleugle	<i>Aegolius funereus</i>	0	47	47
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	1	1	2
Gråspett	<i>Picus canus</i>	0	1	1
Flaggspett	<i>Dendrocopos major</i>	0	48	48
Dvergspett	<i>Dendrocoposa minor</i>	0	3	3
Sandsvale	<i>Riparia riparia</i>	65	719	784
Låvesvale	<i>Hirunda rustica</i>	10	51	61
Sibirpiplerke	<i>Anthus hodgsoni</i>	0	1	1
Trepiplerke	<i>Anthus trivialis</i>	5	169	174

Art (Species)	Scientific name	Vår (<i>spring</i>)	Høst (<i>autumn</i>)	Total
Heipiplerke	<i>Anthus pratensis</i>	13	506	519
Skjærpiplerke	<i>Anthus petrosus</i>	0	8	8
Gulerle	<i>Motacilla flava</i>	1	1	2
Vintererle	<i>Motacilla cinerea</i>	0	5	5
Linerle	<i>Motacilla alba</i>	11	25	36
Sidensvans	<i>Bombycilla garrulus</i>	0	15	15
Gjerdesmett	<i>Troglodytes troglodytes</i>	8	125	133
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>	18	15	33
Rødstrupe	<i>Erithacus rubecula</i>	176	231	407
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>	0	1	1
Blåstrupe	<i>Luscinia svecica</i>	0	1	1
Svartrødstjert	<i>Thoenicurus ochruros</i>	1	0	1
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	15	35	50
Buskskvett	<i>Saxicola rubetra</i>	3	3	6
Steinskvett	<i>Oenanthe oenanthe</i>	2	20	22
"Grønlandssteinskvett"	<i>Oenanthe oenanthe leucorhoa</i>	0	2	2
Ringtrost	<i>Turdus torquatus</i>	3	0	3
Svarttrost	<i>Turdus merula</i>	167	157	324
Gråtrost	<i>Turdus pilaris</i>	85	56	141
Måltrost	<i>Turdus philomelos</i>	34	36	70
Rødvingetrost	<i>Turdus iliacus</i>	9	167	176
Duetrost	<i>Turdus viscivorus</i>	0	1	1
Gresshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>	0	44	44
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	12	48	60
Myrsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	4	0	4
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	1	172	173
Gulsanger	<i>Hippolais icterina</i>	4	3	7
Hauksanger	<i>Sylvia nisoria</i>	0	3	3
Møller	<i>Sylvia curruca</i>	16	9	25
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	22	64	86
Hagesanger	<i>Sylvia borin</i>	6	842	848
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	17	494	511
Gulbrynsanger	<i>Phylloscopus inornatus</i>	0	1	1
Bøksanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	1	2
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	54	49	103
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>	332	744	1076
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>	66	177	243
Gråfluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	17	10	27
Dvergfluesnapper	<i>Ficedula parva</i>	0	1	1
Svarthvit fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	12	27	39
Stjertmeis	<i>Aegithalos caudatus</i>	0	72	72

Art (Species)	Scientific name	Vår (<i>spring</i>)	Høst (<i>autumn</i>)	Total
Granmeis	<i>Poecile montana</i>	0	22	22
Toppmeis	<i>Lophophanes cristatus</i>	4	3	7
Svartmeis	<i>Periparus ater</i>	5	71	76
Blåmeis	<i>Cyanistes caeruleus</i>	1	970	971
Kjøttmeis	<i>Parus major</i>	17	151	168
Trekryper	<i>Certhia familiaris</i>	0	3	3
Skjære	<i>Pica pica</i>	2	3	5
Kråke	<i>Corvus corone cornix</i>	2	0	2
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	111	156	267
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>	102	60	162
Pilfink	<i>Passer montanus</i>	47	221	268
Bokfink	<i>Fringilla coelebs</i>	42	157	199
Bjørkefink	<i>Fringilla montifringilla</i>	15	252	267
Grønnfink	<i>Carduelis chloris</i>	370	1842	2212
Grønnsisik	<i>Carduelis spinus</i>	8	11	19
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	37	26	63
Gråsisik	<i>Carduelis flammea</i>	20	74	94
Brunsisik	<i>Carduelis cabaret</i>	11	30	41
Båndkorsnebb	<i>Loxia leucoptera</i>	0	1	1
Grankorsnebb	<i>Loxia curvirostra</i>	1	109	110
Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	0	3	3
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	0	1	1
Kjernebiter	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	1	0	1
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	10	116	126
Dvergspurv	<i>Emberiza pusilla</i>	0	1	1
Sivspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	0	9	9
Total		2053	10798	12851

SUMMARY

Revtangen Bird Observatory is strategically situated at westernmost tip of Jaeren, at Reve in Rogaland county, 30 minutes drive south of Stavanger, Western Norway. Established in 1937, this is by far the oldest bird observatory in Norway, and one of the oldest in Europe. It is operated as a field station, belonging to Stavanger Museum and run by the Zoological Department.

In 2008, we put in a little extra effort to get a better understanding of the trapping potential at Revtangen. In total, 12851 birds were trapped and ringed, adding another 40% to the previous record from 2007!

Revtangen is not a standard effort site, since the vegetation has changed from no trees at all in the 50'ties, to what it is today, with conifers reaching 12 meters high. Not perfect for trapping since some of the birds are too high in the tree tops, but good for providing shelter from the wind. That leaves us with more options for attracting birds to the trapping garden, and we use both feeders and playback.

The spring was quite dry and cold, most migrants headed inland without any concentrations along this section of the coast. The only exception to that was on April 30th (94 ringed) and May 1st (186 ringed), when eastern wind brought decent numbers of tropical migrants.

In 2008, the station was operated quite often through the summer months, enabling us to trap and ring much higher numbers of the local breeding birds, such as house spar-



Gransangeren (*Phylloscopus collybita*) er en variabel art med stor utbredelse, og kan forekomme når som helst mellom slutten av mars og slutten av november. Seint om høsten fanges ofte slike grå individer, som trolig er hjemmehørende langt øst i den russiske taigaen. *Eastern common chiffchaff*.



Revtangen, rasteplassen ved havet.

172 row, tree sparrow, greenfinch and chaffinch.

Revtangen is an important stopover site for shorebirds on autumn passage. Traditionally, the shorebirds were the main target for the trapping effort at the observatory. Waders concentrate on small areas where they feed on the larva of kelp flies (Coelopidae), and are trapped in cage traps. Our ambitions include an increased effort on wader ringing in the future, since populations of arctic waders most likely will feel the effects of climate change stronger and sooner than many other species. We ringed around 1300 waders in 2008, but numbers were below average most of the time and the trapping effort was very limited.

The winds were favourable from the eastern sector, and trapping conditions were better than average in August and September. Numbers of ringed tropical migrants such as tree pipit, garden warbler, blackcap, reed warbler and grasshopper warbler were well above average.

Different story in October and November though, bad weather and only 20 days with coverage in total during these two months. As a result, numbers of thrushes and other late migrants were not that impressive.

Starting at the end of September, we got the biggest influx of tengmalm's owls ever recorded in the region. 47 were ringed. Apart from that, there was little movement of inva-

sive species. We trapped moderate (but above average) numbers of great spotted woodpecker, blue tit, long-tailed tit and common crossbill.

A number of rarities were recorded during the year. The first western sandpiper (*Calidris mauri*) for Norway, an adult, was discovered during our first wader trapping session on July 12th. An adult roseate tern (*Sterna dougallii*) rested with other terns at Revtangen on July 20th. An adult female pacific golden plover (*Pluvialis fulva*) was at Revtangen on August 2nd. An olive-backed pipit (*Anthus hodgsoni*) was trapped and ringed on October 15th. Among scarce bird ringed were a corncrake, 2 wryneck, a thrush nightingale, 4 marsh warbler, 3 barred warbler, a yellow-browed warbler, a red-breasted flycatcher, a two-barred crossbill, 3 common rosefinch, a hawfich and a little bunting.